Ankstyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas sklype preliminariai datuojamas XIV–XV a. Storiausia sluoksnio dalis sklype susiformavo XVII a. Šešiuose šurfuose aptikta mūrinių konstrukcijų liekanų. Šurfuose 1 ir 2 aptiktos iki II Pasaulinio karo sklype stovėjusio, veikiausiai XVII a. statyto pastato, turėjusio adresą Bokšto g. 12, R sienos liekanos, šurfe 1 – šio pastato PR kampas ir prie jo buvusio prišlieto priestato pamatai. Šio priestato PR kampas aptiktas šurfe 1A. Šie mūrai prastai išlikę, nes ilgą laiką buvo gana negiliai nuo žemės paviršiaus. Pastato Bokšto g. 12 balkoną laikiusios kolonos pagrindas atkastas šurfe 1C. Pastato aplinka buvo grįsta akmenų grindiniu su latakais. Grindinio fragmentai atkasti šurfuose 1, 1A, 1B, 1C ir 2. Grindinys turbūt buvo įrengtas iškart pastačius aukščiau minimą mūrinį namą (grindinys įrengtas iškart virš pastato juostinių pamatų praplatėjimo), vėliau buvo remontuotas, o eksploatuotas iki pat II Pasaulinio karo. Šurfuose 1B ir 1C atkastos kito iki II Pasaulinio karo sklype stovėjusio pastato liekanos – fragmentiški V dalies pamatai. Šis pastatas plane buvo „L“ raidės pavidalo, jo R dalis buvo prie šlaito. Šurfuose 3 ir 3A atkasta mūrinė šio pastato R siena, kartu turbūt atlikusi ir atraminės sienos vaidmenį. Šurfe 3A aptikus šios sienos P galą, šurfe 3B tikėtasi aptikti Š. Tačiau šio tikslo įgyvendinti nepavyko – sienos Š galas nerastas. Tikėtina, kad jis nuardytas tarybiniu laikotarpiu įrengiant nuotekynę iš slėptuvės. Plane „L“ raidės pavidalo pastato mūriniai pamatai išlikę gana prastai, jie tikriausiai apardyti po II Pasaulinio karo. Visas aptiktas mūrines konstrukcijas, grindinius rekomenduojama išsaugoti. 2012 m. atliktų archeologinių tyrimų metu surasti radiniai perduoti LNM. Tyrimus ketinama tęsti – čia numatoma atkurti buvusį užstatymą.

Bokšto St. 10C, 14

In 2012, during a field evaluation at the now sparsely developed plots at Bokšto St. 10C and 14, an attempt was made to discover the remains of the building that stood on this plot up until the Second World War and had the address of Bokšto St. 12. The plots are near the slope of the Vilnius river valley. At the bottom of the slope was the Vilnius channel and on the channel bank, in the E part of the present-day plot stood the Vilnius defensive wall, the location of which has not been identified at this site. A total of 45 m^2 (9 test pits) was excavated (Fig. 1) and the foundation of a building erected in the 17th century and reconstructed later, paving beside the building, and fragments of later masonry structures were discovered. The earliest cultural layer horizon excavated at the plot dates to the late 14th or 15th century. The archaeological layer on the plot is not thick (just 1.2–1.5 m), but thick fill layers formed above it after the Second World War and perhaps prior to that (Fig. 2).

Linas Girlevičius

Radvilų rūmų liekanos Radvilų gatvėje 5

2012 m. liepos mėnesį atlikti archeologiniai tyrimai Radvilų g. 5 sklype ir jo artimiausioje aplinkoje (Vilniaus miestas). Čia ištirtos 7 įvairaus dydžio žvalgomosios perkasos ir 5 šurfai (1 pav.). Bendras tirtas plotas – 105 m^2. Tyrimai čia buvo atliekami prieš parengiant teritorijos detalųjį planą. Archeologiniais tyrimais šioje teritorijoje siekta nustatyti tikslesnę šiame sklype buvusių Radvilų rūmų vietą, kultūrinio

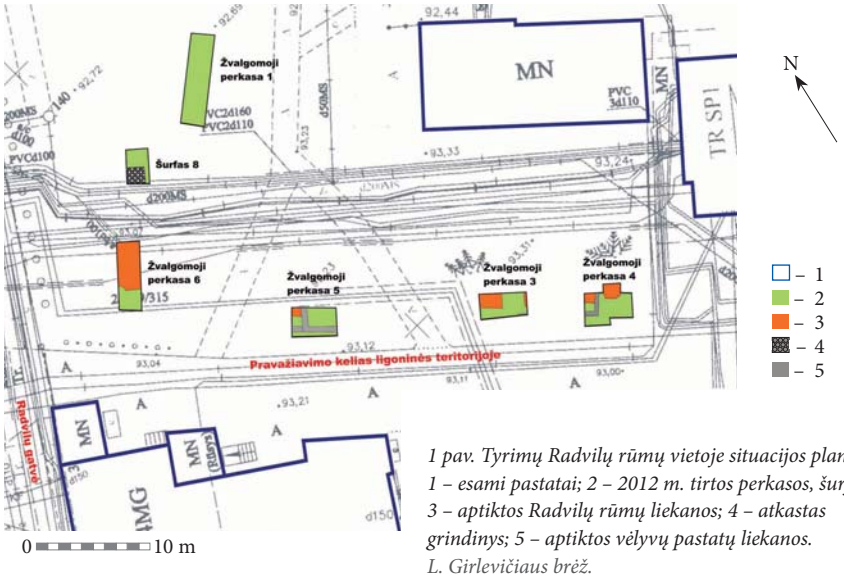

1 pav. Tyrimų Radvilų rūmų vietoje situacijos planas: 1 – esami pastatai; 2 – 2012 m. tirtos perkasos, šurfai; 3 – aptiktos Radvilų rūmų liekanos; 4 – atkastas grindinys; 5 – aptiktos vėlyvų pastatų liekanos. L. Girlevičiaus brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavation at the site of the Radvila Palace: 1 – existing buildings; 2 – test pits and trenches excavated in 2012; 3 – discovered palace remains; 4 – unearthed paving; 5 – the discovered remains of Post-Medieval buildings

sluoksnio pobūdį ir kultūrinio sluoksnio horizontų datavimą šioje Vilniaus senojo miesto dalyje. Dabar dideliame nevienalyčiame sklype esančiuose XIX–XX a. statytuose mūriniuose pastatuose yra įsikūrusi Vilniaus „Raudonojo kryžiaus“ ligoninė.

Teritorija, dabar ribojama Radvilų, Žygimantų, T. Vrublevskio ir Tilto gatvių, yra gana drėgna. Tikėtina, kad bent dalinai šlapynė čia susidarė dėl XVII–XX a. vykusios žmogaus veiklos: kasant tvenkinius, kanalizuojant Vilnios atšaką, galbūt ir kitą, netoli dabartinės Radvilų gatvės buvusį upelį. Anksčiau atliktų archeologinių ir geologinių tyrimų duomenys rodo, kad kai kuriose šios Vilniaus dalies vietose, visiškai negiliai nuo dabartinio žemės paviršiaus slūgso smėlio, žvyro, stambaus žvyro įžemis. Viduramžiais (XIV–XV a.) vieta, kur dabar yra sklypas, buvo Lukiškių sudėtinė dalis. XVI a. tiriamoji teritorija pateko į vadinamąjį Puškarnės (Puškarnios) priemiestį. Radvilų valdoma Lukiškių dalis (Š su Vingiu) vadinta Didžiosiomis Lukiškėmis. Istorikė Birutė Rūta Vitkauskienė nurodo, kad teritorija aplink Šv. Jurgio bažnyčią iki pat Vilniaus gynybinės sienos Totorių ir Vilniaus vartų bei Vilniaus gatvės – taigi, buvusių Lukiškių R dalis – jau XVI a. I pusėje buvo vadinama Puškarnia (*Puszkarnia*), nes čia, matyt, nuo seno buvo liejamos patrankos ir gyveno kalviai, liejikai bei kiti su karo technika susiję meistrai. 1547 m. Žygimantas Augustas patrankų liejyklą rekonstravo ir išplėtė. Ji buvo į PR nuo Šv. Jurgio bažnyčios. Tačiau šiandien liejyklos tikroji buvimo vieta dar nenustatyta. Tiriamoji teritorija, į kurią įėjo ir sklypas Radvilų g. 5, nuo seno priklausė didikams Radviloms. Sklypo Š dalyje tikriausiai jau nuo XV a. buvo dvaras, vadintas Radvilų dvaru prie Neries, o kartais – Barboros Radvilaitės dvaru. Dvaras nuo pat pradžių buvo ar palaipsniui įgavo nedi-

delės pilies pavidalą, buvo su gynybinėmis (?) sienomis, bokštais jų susikirtimo kampuose, įvažiavimo vartais, pagrindiniais ištęstais netaisyklingo plano rūmais ir kitais pastatais. Rūmai ir kiti dvaro pastatai apnaikinti 1655–1661 m., vadinamojo Maskvos karo metu. Po 1669 m. rūmai nebebuvo atstatyti ir palaipsniui nyko. 1722, 1777, 1787 ir 1809 m. kunigaikščiai Radvilos sudarė sutartis, pagal kurias įvairūs asmenys (rūmų vietoje buvę sklypai iki 1811 m. supirkti Liudviko Abramovičiaus) nusipirko Radviloms priklausiusias posesijas, jas užstatė. XIX a. pradžioje kunigaikščių tėvonijoje liko tik dalis buvusios jurisdikos. Viename sklypų XVIII a. pabaigoje stovėjo medinis namas, kurio savininku nurodomas kunigaikštis Radvila. Nuo XIX a. pradžios iki vidurio čia buvo medienos parduotuvė. 1828 m. Radvilų rūmų griuvėsiai parduoti kaip statybinė medžiaga.

Sklype Radvilų g. 5 ir aplinkinėse teritorijose po žeme yra išlikusios Radvilų dvaro prie Neries liekanos. Jos iki šiol nebuvo pakankamai tiksliai lokalizuotos, nuosekliau tyrinėtos natūroje. Yra išlikę šios Radvilų valdos piešinių (1600 m. T. Makovskio Vilniaus panorama, XIX a. rūmų liekanų piešiniai), planų (pažymėti XVIII–XIX a. Vilniaus planuose bei istorikių K. Makovskos ir R. Lebedytės viename Varšuvos archyvų surastas XVII a. II pusės Radvilų valdos planas), kurie padeda įsivaizduoti rezidencijos pavidalą, jos pokyčius amžių bėgyje, struktūrą. Dalis senųjų planų dar nėra publikuota. Tikslius sklype Radvilų g. 5 buvusios Radvilų rezidencijos ar atskirų jos objektų vietų nustatymo darbus apsunkina tai, kad sklypas yra gana tankiai užstatytas, jame tarybiniu laikotarpiu ir veikiausiai jau Lietuvai atgavus nepriklausomybę pratiesta daug požeminių inžinerinių tinklų, didelė dalis sklypo paviršiaus dengta asfaltu ir kitomis patvariomis dangomis. Pastatuose įsikūrusi ligoninė, o pravažiavimais važiuoja transportas, taip pat ir ligoninės, todėl pravažiavimų tyrimų metu nebuvo galima uždaryti, perkasti. Pažymėtina, kad beveik visi XX a. ir XXI a. pradžioje sklypo teritorijoje vykę žemės kasimo darbai (gana didelių apimčių) buvo atliekami archeologams nedalyvaujant – prarastas didelis kiekis duomenų apie šios Vilniaus dalies viduramžių ir naujųjų laikų istoriją.

Netoliese esančiame pastate Tilto g. 19 1999 m. atliekant žvalgomuosius tyrimus, aptiktas didžiulis XVII a. monetų lobis. Jis datuojamas XVII a. pabaiga – XVIII a. pradžia. Lobis aptiktas atliekant tyrimus buvusiame pusrūsyje, griuvenų sluoksnyje surastame ąsotyje buvo 16 tūkstančių monetų. Iš viso tyrimų metu ištirti 4 šurfai – 2 pastato rūsyje, 2 greta pastato. Kultūrinio sluoksnio storis čia 2,5–2,8 m, apatiniai kultūrinio sluoksnio horizontai uždurpėję. Ankstyviausi kultūrinio sluoksnio horizontai datuoti XVI a. pabaiga (*ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 464–466).

2002 m. atliekant apie 200 m ilgio Žygimantų gatvės dalies rekonstrukciją, jos važiuojamojoje dalyje aptikta mūrinių XV a. pradžia ir XV a. pabaiga – XVI a. pradžia datuotų pastatų bei kitų medinių statinių liekanų. Jos siejamos su kunigaikščių Radvilų valda. Daugelyje vietų vertinga kultūrinio sluoksnio dalis suardyta. Nesuardytas kultūrinis sluoksnis aptiktas tiriant vandentiekio tranšėjos vietą. Ji kasta mechanizuotai nuo Žygimantų gatvės sandūros su Radvilų gatve iki sankryžos su T. Vrublevskio ir Arsenalo gatvėmis. Vandentiekio tranšėja kasta per 5–7 m nuo „Raudonojo kryžiaus“ ligoninės parko tvoros ir Žygimantų g. 3 ir 2 pastatų gatvės fasadų. Palei „Raudonojo kryžiaus“ ligoninės parko tvorą 1,2–1,5 m pločio tranšėja iškasta iki 2 m gylio. Tranšėjos sienelėse fiksuotas 0,6–1 m storio kultūrinis sluoksnis. Priešais dabartinę ligoninės parko tvorą – tai pilta pilka žemė su smulkių griuvenų priemaiša,

smėlio ir žvyro tarpsluoksniais. Įžemis fiksuotas ties H_{abs} 91,00–91,20 m. Prie pastato Žygimantų g. 3 pirminis žemės reljefas palaipsniui žemėjo R kryptimi; storėjo ir kultūrinis sluoksnis – pilta pilka su smulkiomis griuvenomis žemė. Prie pastato Žygimantų g. 3 R pakraščio iki 2–2,5 m gylio mechanizuotai kastoje vandentiekio tranšėjoje įžemis jau nebepasiektas. Iš įdomesnių archeologinių radinių paminėtina akmeninė architektūrinė detalė, kuri, kaip spėjama, į kultūrinį sluoksnį pateko iš Radvilų rūmų (*ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 184–185). Gana didelės apimties darbai 2002 m. atlikti statant Karaliaus Mindaugo tiltą kairiajame Neries krante. Čia ties Žygimantų, Arsenalo ir T. Vrublevskio gatvių sankryža aptikta II Pasaulinio karo Raudonosios armijos karių kapavietė – 5 karių palaikai. Atliekant tolesnius tyrimus nustatyta, kad beveik 5,3 m virš Neries vagos iškilusiame šlaite, apie 5 m gylio pamatų duobės dugne atkastas XIX a. II pusėje – XX a. pradžioje Neries suplautas pakrantės smėlis. Vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų čia neaptikta.

Didelės apimties archeologiniai tyrimai buvo atliekami sklype Žygimantų g. 2. 2003 ir 2004 m. vykusiems tyrimams vadovavo šio straipsnelio autorius. 2003 m. archeologiniai tyrinėjimai ir žvalgymai atlikti apie 800 m^2 plote. Tyrimų metu tirti XVIII (XVII a.?) – XX a. kultūrinio sluoksnio horizontai, aptikti XIX a. pabaiga – XX a. I puse datuojami 3 mūriniai požeminiai statiniai. Kultūrinio sluoksnio storis siekė iki 4,5 m, kai kur jis buvo dar storesnis. Įžemis pasiektas tik palyginus nedidelėje tirto ir žvalgyto ploto dalyje. Didžiąją dalį archeologinių radinių sudarė masiniai XIX–XX a. datuoti radiniai – buitinės keramikos ir koklių fragmentai, stiklo indai ir jų fragmentai. Aptiktas nedidelis kiekis ankstyvesnio laikotarpio radinių. Tyrimų vadovo nuomone, tirtoje bei žvalgytoje vietose iki XIX a. pradžios (?) būta tvenkinių. Į V nuo pastato Žygimantų g. 2 veikiausiai aptikta vieno tvenkinių kranto linija. Į R nuo pastato Š korpuso kastose tranšėjose aptikta mūrinių pastatų pamatų fragmentų, tada datuotų XVII–XVIII a. (pagal mūruose buvusių plytų matmenis – kai kurios jų 8 cm storio – mūrai galėtų būti ir ankstesni, tačiau plytų panaudojimas gali būti ir antrinis), kasti tuo pačiu laikotarpiu datuotini kultūrinio sluoksnio horizontai, apie 2 m gylyje pasiektas smėlio įžemis – tvenkinių čia nebūta (*ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 188–192). 2004 m. archeologiniai žvalgymai pastate Žygimantų g. 2 ir jo aplinkoje atlikti apie 800 m^2 plote. Žvalgymų metu fiksuoti XV(?)–XX a. kultūrinio sluoksnio horizontai, kai kuriose vietose (pvz., prie pastato Žygimantų g. 2 gatvės fasado) 2–2,3 m gylyje nuo žemės paviršiaus atkastas žvyro įžemis. Žvalgymų metu aptiktos, fiksuotos ir pilnai arba dalinai išsaugotos XVI–XX a. datuojamos mūrinės konstrukcijos. Į R nuo pastato R korpuso, plote prie pastato ŠR kampo aptikta mūrinių pastatų liekanų. Tikėtina, kad šie statiniai priklausė Radvilų dvaro statinių kompleksui (*ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 223–225). 2004 m. vykusių statybinių darbų metu archeologui nedalyvaujant, jo apie tai neinformavus, buvo iškasta tranšėjų elektros kabeliams. Viena apie 10 m ilgio V–R kryptimis orientuota elektros kabelio tranšėjos atkarpa kasta „Raudonojo kryžiaus“ ligoninės kieme. Čia prie pastato Žygimantų g. 2 PR kampo yra primūryta P–Š kryptimis besitęsianti buvusias posesijas (dabartinius sklypus) skirianti tvora. Prie šios tvoros pristatyta ligoninei priklausančių pastatėlių. Šiauriausias šių pastatėlių buvo nugriautas pastato Žygimantų g. 2 P korpuso rekonstrukcijos metu. Kasant tranšėjos P atkarpą buvusio statinio

vietoje, 60 cm atstumu į V nuo tvoros, lygiagrečiai jai, atkastas XIX a. pabaiga datuojamas kolektorius. Aukščiausiojo šio statinio taško H_{abs} 89,90 m. Kolektorius mūrinis, mūrytas iš 24,5x12,5x5,5 cm dydžio rausvos spalvos degto molio plytų, rištų kalkių skiediniu. Kolektoriaus plotis 1,8 m, vidinės angos plotis 1,2 m. Kasant elektros kabelio tranšėją viršutinėje kolektoriaus dalyje buvo praardyta apie 40–60 cm pločio mūro dalis. Kolektoriaus vidus užverstas žeme ir stambiomis griuvenomis.

Spėjami Radvilų dvaro statinių mūrai aptikti atliekant žvalgomuosius tyrimus Radvilų g. 4 / Tilto g. 17. Čia viename tirtų šurfų aptikti mūrai, kurie architektės Birutės Gudynaitės datuoti XV a. viduriu (*ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 228). Taigi, ankstyvų su Radvilų rezidencija siejamų mūrų liekanų, ankstyvų kultūrinio sluoksnio horizontų galima tikėtis aptikti ne tik sklype Radvilų g. 5, kur veikiausiai yra stovėję patys rūmai, bet ir aplinkiniuose sklypuose.

Vienu svarbiausių 2012 m. atliktų žvalgomųjų tyrimų sklype Radvilų g. 5 uždavinių buvo aptikti Radvilų rūmų liekanas, todėl didžiausias dėmesys skirtas sklypo Š–ŠV dalies tyrimams. Didžiausia problema, su kuria susidurta atliekant čia tyrimus – požeminių elektros kabelių, kurie eina į sklype esančią transformatorinę, gausa. Taip pat šioje Radvilų dvaro rūmų pastatų liekanų zonoje yra tarybiniu laikotarpiu pratiesta požeminė šiluminė trasa.

Žvalgomosiose perkasose 3–6, tirtose sklypo Radvilų g. 5 Š–ŠV dalyse, aptiktos čia stovėjusių ištęsto plano Radvilų rūmų liekanos – iš plytų formuotų grindų fragmentai (2–4 pav.). Žvalgomojoje perkasoje 6 aptiktos ne tik grindų liekanos, bet ir krosnies pagrindo liekanos. Šios archeologinės struktūros aptiktos 0,85–1 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Plytų



2 pav. Plytų grindų liekanos žvalgomojoje perkasoje 3 iš P. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 2. The remains of a brick floor in trial trench 3, as seen from the S



3 pav. Plytų grindų liekanos (į dešinę nuo matuoklės), XX a. pastato pamatai ir atgrinda prie jų žvalgomojoje perkasoje 4 iš P. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 3. The remains of a brick floor (to the right of the measuring stick), the foundation of a 20th-century building, and the paving near it in trial trench 4, as seen from the S

grindys architektūros eksperto Roberto Zilinsko datuotos XVII a. I puse, laikotarpiu po 1610 m. Vilniaus gaisro. Siekta aptikti ir rūmų išorinių sienų liekanas, tačiau P–PV siena tikriausiai yra visiškai išardyta griaunant rūmus XIX a. – toje vietoje, kur būta sienos, likęs tik pjūvyje pusiau apskritas griovys, užpildytas XIX a. šiukšlėmis ir rūmų egzistavimo laikotarpio radiniais. Rūmų Š–ŠR sienos liekanų vieta dabar veikiausiai yra dengiama tarybiniu laikotarpiu ir tikriausiai paskutiniu metu šioje sklypo dalyje pratiestų požeminių elektros kabelių. Kabeliai yra veikiantys, todėl tos vietos detalesnis tyrimas neperkėlus kabelių trasų yra komplikuotas. Siekiant aptikti rūmų Š–ŠR sienos liekanas, tirtas šurfas 8. Jame atkastas su Radvilų rūmų funkcionavimu XVII a. siejamo akmenų grindinio fragmentas (5 pav.). Ateityje, jau iškėlus ligoninę, reiktų patikslinti rūmų liekanų parametrus. Tiek grindinio fragmentas, tiek aptiktosios Radvilų rūmų grindų liekanos išsaugotos.

Žvalgomosiose perkasose ir šurfuose tirtas 1,2–2,5 m storio kultūrinis sluoksnis. Daugelyje tirtų vietų iki 0,8–1 m gylio tirti XIX–XX a. susiformavę kultūrinio sluoksnio horizontai.



4 pav. Radvilų rūmų liekanos žvalgomojoje perkasoje 6 iš V. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 4. The remains of the Radvila Palace in trial trench 6, as seen from the W

5 pav. Šurfe 8 atkastas XVII a. datuotas akmenų grindinys iš ŠR. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 5. The 17th-century stone paving unearthed in test pit 8, as seen from the NE



Tokiame gylyje aptiktos ne tik Radvilų rūmų liekanos, bet ir su dvaro mūrinių pastatų, kitų statinių griovimu susiję griuvenų sluoksneliai. Giliau tirtieji sluoksniai veikiausiai yra susidarę (XIV?) XV–XVII a. Archeologinių radinių tyrimų metu aptikta daug. Daugiausia tai buitinės ir statybinės keramikos fragmentai, dauguma aptiktųjų radinių vėlyvi, datuojami XIX–XX a. Pažymėtina su Radvilų rūmais susijusių XVII a. I puse datuotinų plokštinių koklių (dalis jų puošta Radvilų herbu „Trimitai“ (6 pav.)) kolekcija, aptikta XVII–XVIII a. datuojamų pypkių fragmentų, geležinis pentinas, molinė paukščio pavidalo švilpynė (7 pav.), rašalinės, monetų, gana gausi fajansinių indų fragmentų kolekcija. Prie Tilto ir Radvilų gatvių sankryžos tirtame šurfe 11 ankstyviausiame kultūrinio sluoksnio horizonte aptikta gamybos produktais aplipusi rutulio formos kulka. Tai patvirtina, kad tirtoji teritorija priklausė istoriniam su ginklų, ginkluotės gamyba susijusiam Puškarnios priemiesčiui.

Žvalgomosiose perkasose 3, 4, 5, šurfuose 10 ir 12 aptikta anksčiau, XIX–XX a., čia stovėjusių mūrinių pastatų (dalis jų buvo dar po II Pasaulinio karo) liekanos. Šios statinių liekanos išsaugotos. Ateityje iki atliekant žemės kasimo darbus arba jau jų metu (priklausomai nuo numatytų atlikti darbų apimčių, kitų aplinkybių) sklype Radvilų g. 5 ir artimiausioje jo aplinkoje būtina atlikti archeologinius tyrimus. Tyrimų metu aptikti archeologiniai radiniai perduoti LNM.

The remains of the Radvila Palace at Radvilų St. 5

In foreseeing the re-adaptation of the plot, which is currently occupied by the Red Cross Hospital in Vilnius Old Town and near the city's



6 pav. Herbinio koklio su Radvilų herbu fragmentas. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 6. A fragment of a coat-of-arms stove tile (Wappenkachel) with the Radvila family coat-of-arms

7 pav. Perkasoje 4 permaišytame sluoksnyje aptikta keraminė paukščio pavidalo švilpynė. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 7. A bird-shaped pottery whistle discovered in the mixed layer in trench 4

castles, to new needs, a field evaluation was conducted in this poorly investigated part of Vilnius. A total of 105 m^2 was excavated: seven various-sized trial trenches and five test pits (Fig. 1). It is known in general from historical data and old cartographic material that the palace of the ducal Radvila family that stood here was demolished in the first half of the 19th century. The investigation sought to determine the nature of the survival of the palace's remains and the chronology of the cultural layer. Although the palace's foundations have probably been very badly damaged, other palace remains were discovered: a stove base, the remains of a brick floor, and the remains of stone paving (Figs. 2–5). Although finds dating to the 19th–20th centuries predominated, finds from the period of the palace's existence were also found. Stove tiles dating to the 16th – early 17th century, including some decorated with the Radvila

family's 'Trumpet' ('Trąby') coat-of-arms (Fig. 6), roof tiles, and various-sized bricks were collected. The ceramic artefacts should be noted: a whistle (Fig. 7), pipes, inkwells, and potsherds of faience and ordinary vessels. Some of the finds discovered in the excavated part of Vilnius need to be connected with military equipment production as the area lies in Puškarnia, a historic suburb known science the 16th century. Cannons and other military-related items were manufactured there.

Linas Girlevičius

Vokiečių gatvė 24

2012 m. lapkričio mėnesį atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Vilniaus senojo miesto su priemiesčiais (UK 25504) teritorijoje, sklype Vokiečių g. 24. Vienas šių tyrimų tikslų – nustatyti, ar sklypo dalyje yra išlikę iki II Pasaulinio karo stovėjusio pastato liekanų.

Tiriamasis sklypas Vokiečių g. 24 su nedideliais mūriniais namais XVI a. pradžioje priklausė Pranciškonų ordinui, iš kurio namus 1521–1523 m. pirko Vilniaus pilininkas (horodničius) ir pinigų kalyklos administratorius Ulrichas Hozijus (būtent jo vardas ir prigijo šiam namų kompleksui, kuris taip vadinamas iki šiol) (istoriniai duomenys – Indrės Baliulytės). 1521 m. jis iš Pranciškonų ordino gvardijono Jurgio iš Krokuvos pirko tuščią sklypą tarp Vilniaus vyskupo M. Mogilnickio namo ir pranciškonų mūrinio namo. Už pirkinį buvo sumokėta 20 tūkstančių plytų ir 10 kapų lietuviškų grašių. Sklypas buvo atleistas nuo karališkų bei miesto prievolių. Neilgai trukus U. Hozijus pirko dalį mūrinio namo iš miestietės, o 1523 m. – iš pranciškonų kitą dalį sklypo, buvusią atokiau nuo Vokiečių gatvės – kieme. Tame sklype gyveno miestietė Adamkova (Adamkienė), kuri jau anksčiau čia buvo pastačiusi medinių ir mūrinių pastatų. Supirkęs kelis sklypus, U. Hozijus pastatė naują namą, o 1531 m. sudarė sutartį su Vilniaus dominikonais dėl vandentiekio iš Vingrių šaltinio nutiesimo į šį namą. Naujasis U. Hozijaus namas buvo didelis, jį sudarė keli korpusai, išdėstyti valdos perimetru palei 3 pereinamus kiemus nuo Vokiečių gatvės iki pat Pranciškonų gatvės. Dalies tyrinėtojų nuomone, šie namai tuometiniame Vilniuje laikyti to meto statybos pavyzdžiu. 1613 m. U. Hozijaus anūkas Ulrichas Hozijus, Vilniaus vaivadijos žemininkas, jam priklausantį mūrinį namą Vokiečių gatvėje pardavė Gabrieliui Voinai, LDK pakanclerriui. Namas pagal pardavimo aktą stovėjo tarp Papinigio ir Glebovičiaus namų, galu į Vokiečių gatvę. Namo viduje – kiemas. Namo patalpos – gyvenamosios ir ūkinės, taip pat čia buvo skliautuoti sandėliai, rūsiai. Paminėta, kad name yra vandentiekis, o kieme – daržas. Jau tuo metu dalį namo buvo išsinuomojęs Henrikas Meleris su šeima. 1618–1619 m. Gabrieliaus Voinos sūnus Jonas patvirtino Meleriams teisę name gyventi iki gyvos galvos. Meleriai gyveno antrajame aukšte, taip pat jiems atiteko skliautuotas sandėlis pirmame aukšte, daržovių rūsys ir didelis rūsys, į kurį buvo patenkama iš gatvės. Kieme jie turėjo nedidelį daržą. 1636 m. Jonas Voina pardavė namą Ašmenos pavieto žemininkui Povilui Danilevičiui, kuris netrukus užstatė jį našlei Barborai Melerienei drauge su visais mūriniais ir mediniais pastatais, sklypu, daržu ir sodu. Akte paminėta, kad sklypo ribos jau buvo nusistovėjusios. 1641 m. našlė perleido visą užstatytos valdos teisę savo sūnui, medicinos ir filosofijos daktarui Povilui Meleriui, kuris 1652 m. nupirko ją iš P. Danilevičiaus. Karo su Maskvos valstybe metu (1655–1661 m.) namai buvo gerokai apgriauti, mediniai – sudeginti.